

## „UN NOU PERPESSICIUS APĂRU”

Istoricul literar clujean, T. Tihan a dovedit o preocupare statornică pentru studiul operei lui Perpessicius, încă de pe când era cronicar al revistei „Steaua”, adică îndată după absolvirea facultății. În revista clujeană a publicat câteva studii: *În căutarea poetului Perpessicius, Un romancier în proiect Critica literară în viziunea lui Perpessicius* ș.a. Ultimul a fost remarcat de către fiul criticului, profesorul și italianistul Dumitru D. Panaitescu, care îi adresează cuvinte de apreciere și mulțumire. Tihan îi mărturisește că intenționează să se înscrie la doctorat cu o teză despre viața și opera lui Perpessicius, iar fiul acestuia s-a oferit să-i înlesnească documentarea punându-i la dispoziție scrieri inedite, pagini de jurnal. T. Tihan a finalizat teza pe care a și susținut-o în mod strălucit; din paginile acesteia desprinde și amplifică capitolele cu accentuat caracter autobiografic, aducând argumente pentru o posibilă interpretare biografică a operei autorului *Mențiunilor critice*.

Specie importantă a istoriei literare, biografia pretinde deopotrivă documentarea temeinică și har evocator. Biografia scrisă de Tihan dovedește că autorul le stăpânește pe amândouă, oferindu-ne o scriere care se apropie de rosturile primare ale speciei, când avea un pronunțat caracter educativ, înfățișând personalități exemplare, dacă ar fi să amintim doar câteva biografii celebre din literatura antică: *Viețile paralele* de Plutarh, *Despre bărbați iluștri* de Cornelius Nepos și *Viețile celor doisprezece cezari* de Suetonius.

În biografia lui Tihan, scriitorul proteic care a fost Perpessicius devine un personaj viu, mai ales prin conferirea unor trăsături umane, mai puțin știute sau oculate. Nu atât capitolele, scrise alert, care sunt obișnuite în orice biografie, cât mai ales oralitatea expunerii conferă particularitate acestei biografii. Autorul, înfățișând drumul vieții lui Perpessicius, ne invită să-l însoțim, prin îndemnuri repetate pe care ni le adresează în acest sens: să-l urmărim, să citim împreună această pagină, să rememorăm acest episod etc. Toate scrierile lui Perpessicius, de la „mențiunile critice”, la poezii și prefete au un caracter autobiografic și pe acestea se va întemeia în primul rând această biografie, la care adaugă pagini de corespondență și puținele pagini care ni s-au păstrat dintr-un „jurnal secret”. Așadar îl vedem în Brăila natală, născut într-o familie săracă, trăind o copilărie asemănătoare cu a lui Panait Istrati, dar spre deosebire de autorul Chirei Chiralina, Dumitru Panaitescu, cum este înscris în actele școlare, este un studios, un licean premiant și un student care se bucură de aprecierea unor somități didactice universitare ca: Ovid Densușianu, Ion Bogdan, Ion Bianu ș.a.. Și aceștia și dascălii de liceu sunt evocați cu simpatie și recunoștință nu numai pentru erudiția lor, dar și pentru omenia lor. Astfel Ion Bianu, fost absolvent al Școlilor Blajului, îl va ajuta să obțină o bursă vacantă, ceea ce însemna pentru viitorul critic „întâiul semn vădit al marii solitudinii ce Ion Bianu purta discipolilor săi cărora le-a întins întotdeauna o mână protectoare”. Ctitorul și directorul Bibliotecii Academiei Române, - și peste decenii și Perpessicius îi urma în această funcție - urma îndemnul binefăcătorului său de la Blaj, canonicul Ion Micu Moldovan, care îl ajutase și pe el. La scrisoarea de mulțumire pe care Perpessicius o adresează lui Ion Bianu, aș vrea să adaug și o scurtă recenzie la bibliografia *Dascălii Blajului* de N. Comșa, nepotul de soră al profesorului său de la Universitate apărută la Blaj în 1944, tot ca semn al aceleiași recunoștințe.

Viața lui Perpessicius nu a fost scutită de greutate, pseudonimul său, de origine latină are „sunet de destin” - „cel deprins cu

suferința”. După absolvirea facultății este înrolat ca sublocotenent de rezervă în Primul Război Mondial și, în luptele din Dobrogea, grav rănit trebuie să sufere o rezecție din cot a mâinii drepte, urmând chinuitoare, dar perseverente exerciții de a deprinde scrisul cu mâna stângă. Cu timpul va dobândi chiar un scris caligrafic, asemănător cu al manuscriselor eminesciene, pe care le-a cunoscut și despre al căror farmec a scris ca nimeni altul. Dar până la studiul manuscriselor eminesciene urmează ani de „apostolat didactic în Ardeal”, considerat ca o îndatorire patriotică pentru ridicarea culturală a provinciei de curând revenită la patria mamă. Revenit în București, se afirmă, pe lângă dascălul de vocație, publicistul talentat care a scris la aproape toate publicațiile vremii impunând sub semnătura sa o specie a criticii literare, „mențiunea critică”. Anii celui de-Al Doilea Război Mondial sunt trăiți cu sentimente contradictorii: la început speranța unei dreptăți sociale, repede spulberată de instaurarea „dictaturii proletariatului” de proveniență bolșevică. Retras o vreme din câmpul publicisticii, își găsește o slujbă în cercetare la Institutul de Istorie Literară și Folclor, convins fiind că, aici în studiul textelor și manuscriselor vechi, nu i se va cere o manifestă angajare politică pentru care manifesta în sinea sa rezerve serioase. A fost însă un intelectual convins că are datoria să participe la „viața Cetății” și după daturile sale să contribuie la propășirea acesteia.

Evident, că o muncă didactică publicistica atât de laborioasă și literatura sa atât de diversă și rodnică i-au adus și unele meritate recunoașteri: este reconfirmat ca membru corespondent al Academiei Române, apoi membru titular, este numit director al Bibliotecii Academiei Române. Numele lui este legat în eternitate de eminescologie - editorul competent al manuscriselor eminesciene pentru care s-a dăruit până la sacrificarea vederii. Au apărut în timpul vieții 6 volume din ediția Perpessicius și, spre finalul vieții avea convingerea măhnită că lasă „un zid părăsit și neisprăvit”. Din fericire previziunea pesimistă a lui Perpessicius a fost infirmată, și un colectiv de eminescologi competenți au continuat munca lui, bucurând cultura românească cu Integrala operei lui Eminescu.

De numele lui se leagă două „ctitorii culturale”: *Muzeul Literaturii Române* care a devenit una din principalele instituții culturale și de cercetare științifică ale țării, căreia i-a conferit o publicație trimestrială „Manuscriptum”, o revistă unicat - care excelează în publicarea ineditelor și care în cele peste patru decenii de existență a îmbogățit patrimoniul literaturii române. Dacă ar fi să găsim un „precursor” al revistei „Manuscriptum” aș aminti publicația blăjeană a lui Timotei Cipariu, „Arhiv pentru filologie și istorie” (1867), care, și ea, în intenția redactorului era menită să publice pagini și documente literare inedite.

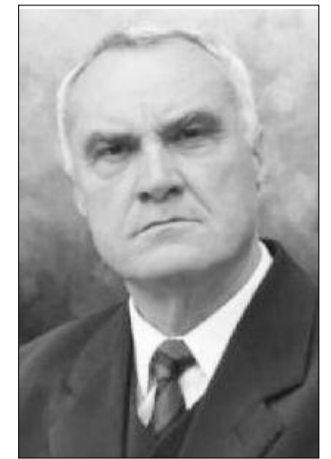
Aceasta este imaginea cărturarului erudit care a fost Perpessicius și care era în general cunoscută. Dar T. Tihan ambiționează să ne ofere un *portret spiritual* și *al omului* și cred că aceasta este și marea noutate a monografiei cu pagini în care istoricul literar citește documentele literare (în special scrisorile publicate de C. D. Zeletin în „România literară” nr. 49/2001, cu titlul *Yvoria sau drama secretă a lui Perpessicius*). Acestui portret viu și autentic creionat de T. Tihan i se potrivește maxima poetului latin Terentiu : Homo sum, humani nihil a me alienum puto. Și într-adevăr nimic din ceea ce este omenesc nu i-a fost străin acestui benedictin al scrisului, care a îndurat și injustiții sociale, și

invidiile colegilor (chiar din Academie), consacrandu-se atunci când era încercat de durere și deznădejde muncii de creație, scrisului, făcându-și o deviză de viață din înțeleptul îndemn: „Cât timp lucrezi, nu ai cum te gândi la moarte”. Însemnările din paginile de jurnal, puține câte ne-au rămas, îl arată că uneori judeca oamenii cu „îndoită măsură” (vezi aprecierile despre Nae Ionescu, la a cărui revistă, „Cuvântul” fusese o vreme redactor și colaborator, ceea ce ne-ar duce cu gândul la istoricul bizantin Procopius din Cezareea, care în *Istoria secretă* era un critic necruțător, cu cei pe care în ocazii publice îi elogia). Perpessicius n-a fost, hotărât lucru, un combativ, ci sub povara vremurilor, și-a amintit de înțelepciunea cronicarului Miron Costin: „Nu sunt vremile sub om, ci bietul om sub vremuri”.

Revelația biografiei este prezentarea „iubirilor” lui Perpessicius, „un sentimental intratabil”, „incurabil sentimental”, „impenitent îndrăgostit” etc. T. Tihan avansează câteva explicații: s-a însurat foarte tânăr, fără a fi pregătit la servituțile vieții conjugale, drama războiului i-a arătat cu brutalitate precaritatea vieții omenesci, convingerea că viața lui numai în tovărășia cărților, oricât de ademenitoare, este totuși incompletă. Trei amoruri, cu ecouri literare, în poezia, în proiectele de roman, și în însemnările jurnaliere, capătă în această biografie aspectul unor pagini dintr-un roman de dragoste, cu eroinele pe care le cunoaștem acum: Olga, Viorica Secășan (acea Yvoria), Cerission (alias Elena). Îndrăgostitul sau amantul are uneori un comportament caragialesc, pe care biograful său îl sancționează, pentru că provoacă ca în cazul Vioricăi Secășan, o senzațională tragedie, printr-un suicid care a șocat lumea și presa bucureșteană a anului 1927: Viori, cum o alinta Perpessicius, decepționată că a fost mințită de iubitul despre care află că e însurat și are un copil, se închide într-un cavou și stropindu-se cu alcool își dă foc, arzând până la carbonizare. O dramă care l-a marcat pentru o vreme, din care își va reveni însă destul de repede, prin aceeași muncă tălmăduitoare, și, odată întremat sufletește, chiar în anii senectuții va mai fi încercat de săgețile năzdrăvanului Cupidon pentru o enigmatică Elena amor povestit voalat în *Pretext cehovian*.

Cu toate aceste păcate omenesci, pe care biograful caută să le explice sau să le justifice, viața lui rămâne una exemplară. Unul dintre istoricii noștri literari o consideră chiar o „viață eroică”, pentru că, să rămâi infirm de mână dreaptă care îi slujea la scrisul zilnic, să fii de la 60 de ani cu vederea tot mai slăbită, până în pragul cecității, să vezi că fiul tău, un profesor universitar respectat, este întemnițat trei ani pentru că s-a pronunțat despre contrarevoluția din Ungaria, să fii bântuit de gândul sinuciderii și să ieși din toate acestea prin ceea ce latinii postulau: *Labor improbus omnia vincit* (Munca îndârjită învinge toate greutățile) învederează într-adevăr un caracter puternic. A năzuit și a reușit să fie un om complet: al unei exemplare trude scriitoricești, dar și un om al timpului său, atent la ritmurile vieții în toate manifestările, completând astfel înțelepciunea cărții cu truda și chinurile de care au parte muritorii, precum în poezia gnomică a lui Eminescu: „Nu e carte să înveți,/ Ca viața s-aibă preț,/ Ci trăiește, chinuiește/ Și de toate pătimește/ Și ai s-auzi cum iarba crește.”

Avem prin cartea lui Tihan un Perpessicius viu, autentic, memorabil, scos din șabloanele manualelor și cursurilor universitare, un scriitor și un om, cu măreția și decăderea inerente naturii umane.



**În biografia lui Tihan, scriitorul proteic care a fost Perpessicius devine un personaj viu, mai ales prin conferirea unor trăsături umane, mai puțin știute sau oculate. Nu atât capitolele, scrise alert, care sunt obișnuite în orice biografie, cât mai ales oralitatea expunerii conferă particularitate acestei biografii.**

Ion C. ȘTEFAN



**...autorul care a reușit o minunată îmbinare între experiența sa diplomatică îndelungată și talentul deosebit prin care ne-o înfățișează, în volumele sale, care au devenit adevărate ghiduri spirituale pentru toți cititorii săi.**

## UN CĂLĂTOR NEOBOSIT PE MERIDIANELE LUMII

**Ion PĂTRAȘCU, „Povestiri persane”, Editura PRINTECH, București, 2017**

Domnul ambasador Ion Pătrașcu este un argeșean dornic de a cunoaște cât mai multe țări și locuri pitorești, de pe toate meridianele lumii.

În viața sa activă, a îndeplinit cu devotament, dăruire și înțelepciune, munca de ambasador român, în China, Egipt, Siria, Cipru, Grecia și altele – întorcându-se în țară, de fiecare dată, cu importante informații culturale, istorice, geografice și științifice, pe care s-a străduit apoi să le împărtășească și cititorilor, în momentele când amintirile erau încă vii și strălucitoare în memoria sa. E vorba de un șuvoi al relatării din momentul imediat, care le urmează, când încă forța de comunicare a naratorului era puternică și convingătoare.

Astfel, am călătorit, împreună cu el, în paginile revistei „Curtea de la Argeș”, încă de la înființarea acestei publicații prestigioase, de către domnul academician Gheorghe Păun, care au fost sistematizate apoi în câteva volume reprezentative: „Peregrinările unui diplomat”, „Mozaic diplomatic”, „Popas în China” și altele.

Memoriile lui Ion Pătrașcu au devenit literatură de cea mai bună calitate, fiindcă domnul ambasador are talent, dovedind o artă descriptivă impresionantă. Aceste îmbinări între informații atât de diverse, făcute cu multă pricepere, constituie deja un ghid al călătorului neobosit pe meridianele lumii. L-am însoțit, prin lecturi, pe autor cu emoție și curiozitate, i-am devenit prieten de călătorii imaginare, alături de sutele de cititori fideli ai revistei argeșene.

Titlul este atrăgător și ne îndeamnă la lectură, deși bănuim că nu este vorba de povestirile fantastice ale Șeherezadei, vestite în lumea întreagă, ci de-o prezentare modernă a frumuseților, monumentelor și tradițiilor culturale ale Persiei contemporane.

De data aceasta, ghidul turistic de început ne este domnul ambasador Cristian Teodorescu, absolvent al Universității din Teheran și membru onorific al Academiei de limba și cultura persană din Iran, unde și-a regăsit foști profesori și colegi, cunosător, la fața locului, printr-o activitate diplomatică îndelungată, a orașelor, monumentelor și personalităților pe care dorește să le prezinte, pentru cititorii săi români, un confrate, la fel de prestigios, în diplomație: „O lucrare impresionantă prin documentare și cunoaștere aprofundată despre Iran, o țară în care învățații – inventatori, artizani, poeți și filosofi – au fost dintotdeauna și sunt și azi la mare cinste. Nu găsesc o descriere mai adecvată pentru cartea „Povestiri persane”, rezultată din asamblarea în volum de către diplomatul Ion Pătrașcu a componentelor unui serial omonim, în revista *Curtea de la Argeș* și care vede lumina tiparului la ceas aniversar pentru prestigioasa publicație argeșeană” (Prefață, p. 5).

În continuare, la fel ca un cronicar de odinioară, parcurgem mărturia lui Ion Pătrașcu, adresându-ni-se cu acel prietenesc „Dragă cititorule”, „Consider ca un fapt normal continuarea periplului nostru tot prin lumea de basm a Orientului, acolo unde s-au plămădit cele mai vechi și mai remarcabile civilizații ale omenirii. Sigur, în cazul meu intervine și elementul subiectiv, întrucât puțin peste jumătate din misiunile mele diplomatice în străinătate s-au consumat în Orientul Îndepărtat sau Apropiat. /.../ Însă, din salba marilor civilizații ale Orientului îmi lipsea o piesă de bază. Îmi lipsea Persia cu fabuloasa ei istorie și civilizație. /.../ Îmi doream însă, cu ardoare, să pășesc și pe solul de unde porneau minunatele povești ale Șeherezadei și se mai auzea încă ecoul faptelor marilor regi ahenenizi, sau de unde primeam cu dărnicie, și noi, românii, influențe trainice în cele mai diverse domenii ale creației umane” (p. 9).

Pentru a păstra însă autenticitatea acestor meleguri minunate și farmecul legendar al trecutului lor, Ion Pătrașcu ne propune să călătorim împreună „Pe urmele Șeherezadei, cea cu har dumnezeiesc de naratoare. Desigur, povestea ei este arhicunoscută în lumea întreagă, dar eu nu-mi închipui serialul meu fără această eroină orientală” – ne mărturisește autorul (p.28), continuând: „Colecția *O mie și una de nopți* apare adesea cu titlul de *Halimă*, nume arab, care semnifică gentilețe, generozitate, dar și povestiri cu peripeții, încurcături, confuzii” (idem), prezentându-ne apoi vechimea și alcătuirea acestui volum de basme, traduceri și răspândirea în Europa, incluzând și partea românească, a receptării mesajului de către Anton Pann, care „a versificat una din poveștile Halimei și a inclus-o în poezia sa *O șezătoare la țară* sau *Povestea lui Moș Albu*”.

Apoi este amintit „Divanul persan”, al lui Mihail Sadoveanu, care ne duce cu gândul tot la „O mie și una de nopți”, „la acel ciclu de snoave mucalite care, unele dintre ele, au rostul să scoată în relief, viclenia, nestatornicia și necredința femeilor, trăsături care l-au înrăit pe regele Shahryar” (p. 31).

De aici, suntem transferați în Iranul modern, prezentându-ne realizările sale culturale și științifice, în capitole ca: „Cinci milenii de inginerie persană”, „Știința în vechea Persie”, „Arta covoarelor persane” și altele, fiecare dintre ele fiind o sursă bogată de inspirație și documentare, pe un ton literar modern și convingător.

Capitolele care m-au interesat cel mult sunt însă tot acelea referitoare la influențele tradițiilor Iranului asupra unor scriitori români și alți oameni de cultură. Două dintre ele ne prezintă rezonanța lor în creația lui Mihai Eminescu: „Darius al lui Ispaspe” și „Cu Eminescu prin țara perșilor”. Ne amintim fragmentul din „Scrisoarea III”, a poetului nostru național, unde, în dialogul dintre Baiazid și Mircea, domnitorul român îi amintește temutului sultan că, din fața oștilor strămoșești, s-a retras însuși vestitul rege Darius, deoarece „Marele rege era conștient că, la dimensiunile imperiului său, puterea centralizată putea fi oricând victimă a timpului și a distanței”(p. 50). „Este evident, adaugă autorul, că Eminescu cunoștea simbolistica persană a pământului și a apei” („Cum veniri, se făcură toți o apă și-un pământ”). În plus, „prin manuscrisele sale s-au găsit menționate și simbolurile din solia lui Idanthuras, respectiv pasărea, șoarecele, broasca, săgețile și plugul” (p. 46). Este amintit și poemul „Gemenii”, în care „Darius cel mare are locul lui bine definit”. Citatele alese de Ion Pătrașcu și amănuntele îmbinate, între istoria lui Darius, informarea lui Eminescu și ecoul pe care marele rege îl are în opera poetului român acest moment istoric, dovedește informarea multiplă a lui Ion Pătrașcu, dar și măiestria de a le raporta unele la altele.

Apoi, în „Cu Eminescu în țara perșilor”, el afirmă, cu aceeași forță de convingere, că „Vechea Persie a exercitat asupra lui Eminescu o atracție cu adevărat magică. Era rezultatul unui îndelung proces de cunoaștere, desfășurat pe cele mai înalte registre” (p. 84), analizând geneza nuvelei fantastice „Sărmanul Dionis” și ajungând la concluzia următoare: „Cu această nuvelă, poetul adaugă o nouă filă la cronică îndelungatelor legături culturale româno-persane. Și, după cum se știe, aceasta nu este singura. Pe Eminescu îl întâlnim în multe puncte ale itinerarului nostru prin lumea perșilor” (p. 89).

Cu totul aparte este și capitolul „Martha Bibescu prin grădinile persane”, înfățișându-ne un moment diplomatic, în care Martha Bibescu, soția prințului George Valentin Bibescu, atunci când îl însoțește pe acesta, în calitatea sa de ambasador român, a fost invitată să viziteze celebrele grădini, moștenite de la regii ahenenizi: „În Persia, Martha a avut trăiri puternice, incandescente, rezultate ale unei sensibilități deosebite și pe fondul unei culturi alese, dobândită în familie și prin țările în care și-a însoțit părintele (și soțul) diplomat” (p. 181).

Ar mai fi încă multe pasajele intercalării dintre cultura persană și cea românească, scopul urmărit de autor fiind acela de-a demonstra că „nasc și la noi oameni”, vorba cronicarului, și cred că tocmai în această demonstrație stă meritul deosebit al cărții domnului Ion Pătrașcu – autorul care a reușit o minunată îmbinare între experiența sa diplomatică îndelungată și talentul deosebit prin care ne-o înfățișează, în volumele sale, care au devenit adevărate ghiduri spirituale pentru toți cititorii săi.



Ceea ce m-a impresionat mai mult însă, în anii care au urmat, a fost faptul că, după ieșirea la pensie și retragerea în liniștea unui sat argeșean, dăruindu-se scrisului, domnul ambasador nu și-a încetat activitatea creativă: floarea de colț a curiozității sale încă înmiresmează în gândurile și sentimentele naratorului, continuând să ne dăruiască imagini și frumuseți impresionante, culese, de data aceasta, ca simplu turist spre locuri încă nevizitate, căutând să rămână același neobosit turist, dăruindu-ne un alt volum de calitate, ca în aceste „Povestiri persane”, la care mă voi referi în continuare.

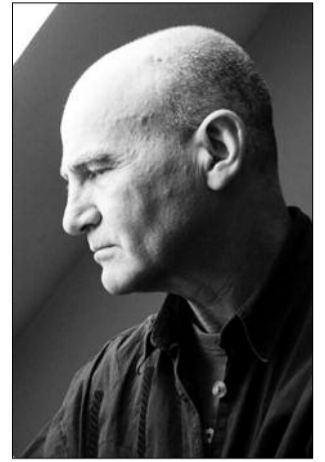
## Cehov eternul

Se poate trăi fără Cehov? Cine poate respira fără el? Eu unul nu, de aceea azi a trebuit să retrăiesc *Pescărușul* din 1972, în regia lui Yuri Karasik, cu Ludmila Savelieva, Alla Demidova, Iuri Iakovlev etc. Peliculă fără fisuri. Întregul Cehov tronează acolo, cu ratări, dezabuzări, plecări, reveniri, ceasuri și saloane ticsite de cărți, discuții și jocuri de loto, cina prelungită, iubirile neîmpărtașite... Știa Cehov perfect tribulațiile iubirii, ironia timpului, culisele gloriei.

Arkadina e actriță și vine pe moșie însoțită de scriitorul consacrat Trigorin. Fiul ei – Kostea – a scris o piesă și o joacă pe scena improvizată în fața lacului. „Nu putem trăi fără teatru...dar ne trebuie forme noi” – așa crede Kostea, nesuportând gloria lui Trigorin. Nina, iubita lui Kostea, cade în mrejele lui Trigorin, ca un fluture fragil atras de incandescența gloriei. Sigur că „o

operă de artă trebuie să exprime o idee mare”, așa cred cu toții, îmbrăcați în alb, uneori blazați. Mașa îl iubește pe Kostea, care o iubește pe Nina...Astfel e la Cehov, dar în realitate nu?? Nereciprocitatea, ca sursă de nefericire. Ca dezastru. „Cel puțin la sfârșitul vieții ar fi bine să nu ne ascundem, să nu mai mințim”. Timpul deformează, modifică, schimbă reperele. „Ce nervoși sunteți și câtă dragoste!”... Kostea a împușcat un pescăruș, apoi a făcut o sinucidere ratată, știind că Nina nu-l iubește. Grupul estivalier avansează ca la Bunel în *Farmecul discret al burgheziei*. Nina invidiază gloria lui Trigorin, dar acesta o simte ca o povară, mai apoi o seduce pe Nina și o abandonează, de parcă ar fi împușcat un ...pescăruș (metafora e evidentă). La final, după o viață chinuită, Nina știe că nu gloria e importantă, ci puterea de a suporta, de a-ți duce

crucea. Fiecare personaj simte nevoia de confesiune, de a fi ascultat. Nu contează forme vechi sau forme noi în artă, ci omul cu sufletul lui. Fiecare se crede un ratat : am vrut să fiu scriitor, n-am reușit; am vrut să mă căsătoresc, nu s-a întâmplat; am vrut să trăiesc la oraș, dar iată-mă la țară”. Mocneli, răbufniri și plecările ca o dispariție din viață. Iar finalul...ca la Cehov... împușcătura... mereu prezentă ca o sabie a lui Damocles. „O fi plesnit ceva în trusa mea de medicamente” – minte doctorul, știind că s-a sinucis Kostea, care tocmai a aflat că Nina, deși umilită și părăsită, îl iubea în continuare pe Trigorin cu o deznădejde maladivă, precum Mașa, care, deși căsătorită, nu-l poate uita pe Kostea. Acesta e Cehov, aici e viața întreagă, nimic nou sub soare. Alte măști, aceeași suferință.



**Fiecare personaj simte nevoia de confesiune, de a fi ascultat. Nu contează forme vechi sau forme noi în artă, ci omul cu sufletul lui. Fiecare se crede un ratat: am vrut să fiu scriitor, n-am reușit; am vrut să mă căsătoresc, nu s-a întâmplat; am vrut să trăiesc la oraș, dar iată-mă la țară”. Mocneli, răbufniri și plecările ca o dispariție din viață. Iar finalul... ca la Cehov...**

A.J.

## Enescu și Basarabia

Onisifor Ghibu (31 V 1883 – 31 X 1972) ne-a lăsat volumul *OAMENI ÎNTRE OAMENI*, publicat de editura Eminescu în 1990. Enciclopedică mărturie peste veac, cartea e azi o ilustră galerie a marilor conștiințe ale Culturii românești.

### Pantheon

Octavian Goga, Caragiale, Șt. O. Iosif, Mihail Sadoveanu, George Coșbuc, Nicolae Iorga, Vasile Lucaci, Nicolae Titulescu, George Enescu, Sextil Pușcariu, Ioan Lupaș, Emil Racoviță, Vasile Stroescu, Vasile Pârvan și Lucian Blaga sunt evocați cu diferite prilejuri, în evenimente memorabile, care uimesc și înfioară și rămân pilde și modele pentru aceia care, demni și devotați Țării, au apărat-o și înveșnicit-o cu excelența strădaniilor lor intelectuale și istorice.

### Enescu și Ghibu

Întâlnirea lor s-a petrecut „La Iași, în ziua de 27 noiembrie 1917 (...) în cabinetul căpitanului Constantin Petrescu, aghiotantului generalului Prezan, șeful Marelui Stat Major” – în plin refugiu al Tronului și al Guvernului, Ardealul și Regatul fiind ocupate de nemți, Moldova, de ruși. „Câțiva ofițeri și un civil așteptau să fie primiți”. Civilul „avea și el câteva proiecte frumoase, în legătură cu care voia să stea de vorbă cu generalul”. „Păi, să faceți cunoștință!”, a spus căpitanul aghiotant, invitându-i în cabinetul său. Astfel, Ghibu avu răvnita ocazie a apropiierii lui, de Enescu, pentru un sfert de veac de prietenie.

### Spiritul Unirii

Octavian Ghibu: „Aveam chiar de gând să vă caut, să vă rog să veniți într-una din zile la Chișinău, să dați un concert (...) Să vadă basarabienii, atât moldovenii cât și rușii, că avem și noi artă și mari artiști. Când credeți că ați putea veni?”. George Enescu: „...Iau act de dorința dumneavoastră și îndată ce-mi va fi posibil, voi veni”. Onisifor Ghibu: „...Un tânăr (...) mi-aduce

o scrisoare de la mult așteptatul „scripcar” – cum numeau moldovenii pe violoniști. O desfac cu răsuflarea reținută și citesc: „Iași, 17 martie 1918 st. v.4 bis, strada Vovidenia. Mult stimat Domnule Ghibu, Dacă n-am venit până acum la Chișinău este că plănuiam în ascuns să vin c'o pleiadă de muzicieni, adecă cu orchestră, pentru ca să se vază-n Basarabia că la noi sunt multe elemente, și bune, nu numai câte unul ici colea. – Vă rog să-l primiți pe delegatul meu, Domnul Profesor Jean Bobescu, care vă va comunica proiectele mele (...)”.

### Trei zile Enescu

Redactor la revista *FAMILIA* (5 VI 1865- 31 XII 1996), întemeiată de Iosif Vulcan (31 III 1841- 7 IX 1907), Onisifor Ghibu publică un anunț: „Neîntrecutul violonist român G. Enescu va da, la Chișinău, cu concursul orchestrei regale de la Iași, trei mari concerte (...) în marea sală a Adunării Nobilimii (Blagorodnaia Sobrania)”, astfel: „Întâiul concert, 24 martie 1918, solist Nicu Caravia (piano). În folosul refugiaților transilvăneni”. (...) „Al doilea, duminică 25 martie 1918, orele 8 ½ seara. În folosul orfanilor soldaților moldoveni morți în război”. „Al treilea concert, marți, 27 martie 1918, orele 8 ½ seara, un singur concert de violină, dat de George Enescu. În folosul societății „Făclia”.

### Prutul – trecut

„În nr. 53 , din 23 martie 1918, al ziarului România Nouă, eu (O. Ghibu – n. red.) am publicat, sub titlul „O glorie a culturii românești: George Enescu – Cu prilejul concertelor d-sale la Chișinău”, următorul articol (...)”. Un fragment: „Moldovenii din Basarabia nu știau nimic din tot ce se petrecea la românii din celelalte țări (provincii – n. red.); ei nu cunoșteau pe oamenii mari ai neamului, ba nici chiar pe (...) A. Donici, Al. Russo, B. P. Hașdeu ș. a. Rușii îi învățaseră să creadă că românii n-au nimic de semă, nici limbă, nici literatură, nici cultură, nici știință”.

### Pro Unire

„Enescu ia parte, la Chișinău, la manifestația Basarabiei pentru Ardeal și a Ardealului pentru Basarabia. În ziua de 25 martie, când a avut loc al doilea concert Enescu, eu (Onisifor Ghibu - n. red.) am ținut, în cadrul Matineului Universității populare moldovenești, o conferință publică în Sala Eparhială, despre Ardeal. (...) La conferință a asistat și maestrul Enescu, care a venit însoțit de colaboratorul său N. Caravia”.

### Răsunetul

Onisifor Ghibu se referă din nou la „România Nouă”: „A doua zi (în nr. 60, din 31 martie 1918), în articolul de fond al gazetei, George Tofan semnează o lungă și elogioasă dare de seamă asupra concertelor: „Un mare și neîntrecut artist, George Enescu, un geniu care apare așa de rar în istoria unui neam, a robit prin puterea dumnezeiască a artei sale, sufletele și, scuturându-le de mizeriile zilei, le-a ridicat în sferele luminoase ale idealului vecinic”.

### Unirea – împlinită

„În timpul petrecut de Enescu la Chișinău (...) Sosit la locuința lui Vladimir Herța, unde Enescu fusese găzduit, Onisifor Ghibu îl imploră să amâne al treilea concert. Maestrul refuză categoric. „Peste o jumătate de ceas Sfatul Țării proclamă unirea Basarabiei cu România (...) sala va deveni sală de banchet (...) Și îi intinsei gazeta, care avea tipărit cu caractere mari: „Basarabia s-a unit cu Țara-Mamă”. Maestrul citi cu ochii scăldați în lacrimi atât articolul cât și declarația de unire și-mi zise: - Bineînțeles că, în fața situației date, sânt de acord cu amânarea concertului și cu România până la Nistru și până la Tisa. Doamne ajută!” Copleșit de sublimitatea momentului, mă îmbrățișă ca pe un frate, fixându-mă prelung cu privirea lui atât de mult grăitoare”.

SERGHE BUCUR

## Cartea zilelor noastre Călătoru' cărturar, contemporan cronicar

Este, în cazul de față, Titus (Constantin) Vîjeu. A multe știutor, prin lume umblător. Pe foaie scriitor, de carte autor. Poet, traducător, fertil cugetător și harnic călător. Pământu-n lung și lat intens a colindat. Ochiu` și-a bucurat, secvențe-a adunat. Mîntea și-a încărcat și s-a pus pe lucrat. A povestit bogat, eseuri a creat, cultură a iscat cu vîrf și îndesat. Căci strânsura din volume (*„Miazăzi – Miazănoapte”, „Memorie de rezervă”, Ed. CLUSIUM, 1996, 2000*) o dovedește clar. Și ne arată cert un condeier cu har...

A fost și-n Nord, și-n Sud, și-n Vest. Pe ape și pe sus, pe jos și cu folos. Prin porturi și aeroporturi. Catedrale, monumente. Teatre, universități. Muzei și parcuri. Pe străzi nenumărate, de ani, vitrine, oameni specific încărcate. Când s-a întors acasă, s-a așezat la masă și le-a descris pe rând. Imagini mii creând, trecutu` cu prezentu` dibaci îngemănând. Doar prin puterea slovei aproape excelentă, deplin eficientă. Ce merită parcursă de vreii să știi, să afli și să îți zboare gândul unde nu ai visat vreodată ...

Pe Titus îl cunosc încă din tinerețe. Ne intersectam în Radio, des. Făcea emisiuni de artă și-l ascultam, firesc, mereu cu interes. De la el și alții de acolo învățând jurnalism, apăsut. D-aia, cu nesaț cetii de curând ale două cărți și, pe cât mă pricepui, aste vorbe așternui, la revistă le dădui. Sugerând eu totodată publicarea laolaltă. Într-un tom revigorat, amplu, actualizat. Și c-un om la corectură să o facă pe măsură. Adică, fără fisură. Fincă poartă-n ele artă și cultură, vie-nvățătură și în viitor. Cin` le-o lectura, se va desfăta. Cin` le-o ignora, poate-o regreta...

## Muzicantu` povestaș

În acte, Crețu Răducan. Brăila, 1 decembrie, 1931. Pe afișe, Johnny Răducanu. Pianist, contrabasist. Compozitor, orchestrator. Om de jazz până-n măduva oaselor. Recunoscut ca atare chiar peste ocean. Fincă genul a slujit vrednic și neobosit. Copios l-a propășit, prin el țara și-a fălit...

Cui vrea să-l cunoască mai bine, îi recomand să citească neapărat *„Singularitatea... meseria mea”*. O carte\* din primul an de mileniu. Lucrată echilibrat și ușor de lecturat. Plină de-ntâmplări, tablouri, judecăți inerente și adevăruri. Scrisă fluent, curat, colorat. Cu sinceritate, vervă și claritate. Mărturisire povestire despre el și existența-i deloc anodină. Deopotrivă mărturie senină despre locuri și oameni, obiceiuri și moduri de trai într-un veac cu frământările sale enorme. Îndeosebi pledoarie, cu modestie, despre muzică și pruncul ei numit jazz...

În ce ne-a lăsat pe foaie, Răducan s-a spovedit. A vorbit și-a izbutit să nu-l facă, astfel, uitat pe „Gihny de Răducanu”, din neam de Petrea Crețu Solcanu. „Boier din stirpea de mahon a Brăilei”. Nu numai artist vestit, ci și condei iscusit, de Istrati amintind. Cu nesaț eu l-am citit, da` sunt un pic necăjit că textu` mic mi-a ieșit pe lângă ce-a povestit și-a destăinuit bogat, inedit, pasionat. Precum a fost înzestrat și din plin a demonstrat prin ceea ce a creat și în urmă a lăsat. Are dreptate Florian Lungu spunând că Johnny trăiește în noi și după moartea ce l-a răpit păgubos...

\*Johnny Răducanu, *Singularitatea... meseria mea*, Ed. RHP&P, 2001

ADRIAN SIMEANU

CRONICI

## Mariana Șenilă-Vasiliu



Jurnal de călătorie

### O săptămână la Râmeți (II)

Cât timp am stat la mănăstire am băut cea mai minunată apă, pură și rece ca gheața. O astfel de apă nu mai băusem decât în două ocazii, o dată dintr-un izvor de pe culmea Apusenilor, iar a doua oară din izvorul subteran din curtea geamiei lui Ali Gazi Pașa de la Babadag - se prea poate ca după atâta apă sălcie băută în Dobrogea, dând de gustul apei dulci, să-i fi supraestimat calitățile, deși faptul că-i păstrez până azi amintirea îi confirmă calitățile. Cât despre apa cu care mi-am astâmpărat setea dintr-un izvor de pe o culme din Apuseni, aceea era cu adevărat dumnezeiască, simțea că te purifică și te sfințește pe dinăuntru precum cea de sub altarul vechii biserici de la Rîmeți.

Întâiul hram al bisericii de la Rîmeți fusese „Nașterea Precistei”, schimbat ulterior în hramul „Adormirii Maicii Domnului”. Mai târziu acestui hram i s-a adăugat cel al „Izvorului Tămăduirii”, lesne de înțeles și de ce - izvorul țâșnise chiar sub altarul bisericii, lucru care a fost interpretat ca de natură divină. Alături de biserica veche, în curtea bisericii a fost construită o a doua, cu hramul „Sfinților Apostoli Petru și Pavel”. Biserica veche ar fi fost ctitorită de doi călugări ermiți, Ghenadie și Romulus, în 1214. Cea de-a doua în 1792, când după răscoala lui Horea, Cloșca și Crișan, Viena s-a văzut obligată să facă unele concesii românilor și implicit cultului ortodox. Trebuie că imperialilor le vor fi persistat în urechi cuvintele călugărului Sofronie din Cioara, premergătoare mării răscoale: „Așteptați voi numa să înfrunzească pădurile...”. Există și o a treia bisericuță în imediata apropiere a casei parohiale, modestă și oleacă ferită de puhoiul de lume care se bulucește la slujbă în biserica cea nouă, despre care maica Ioanichia îmi spusese că este biserica satului, dar unde, eu cel puțin, n-am văzut pe nimeni intrând.

**Soarta vitregă a bisericilor românești ortodoxe a fost decisă de cele petrecute în 1054, evenimente care au dus la Marea Schismă dintre biserica de apus și biserica răsăriteană.**



Ținând cont de năpastele istorice de care a avut parte, supraviețuirea bisericii de la Rîmeți, cea mai veche dintre construcțiile de zid din Transilvania aflată neîntrerupt în funcție până în zilele noastre, poate fi considerată un miracol. Mai puțin faimoasă decât vestitele surate din Țara Românească, ea este un simbol în ce privește soarta bisericilor ortodoxe din Transilvania, Banat și Crișana, repetând tristul lor destin provocat de Marea Schismă. Persecutată de catolici, biserica ortodoxă transilvană a plătit un preț greu de-a lungul secolelor cât timp pământul cuprins în arcul carpatic s-a aflat sub ocupație ungurească,

austriacă și austro-ungară. Prigoana împotriva ei a început încă din veacul al XIII-lea. La 1204, papa Inocențiu al III-lea (1198-1216) cerea cercetarea stării bisericilor ortodoxe din Transilvania, Banat și Crișana. Neliniștea papei Inocențiu al III-lea era provocată de existența undeva în sudul Transilvaniei, pe teritoriul de atunci al Ungariei catolice, a unui episcopat ortodox. Și mai iritați de acest lucru au fost urmașii săi în scaunul papal, Grigore al IX-lea (1227-1241) și Nicolae al IV-lea (1288-1291). În 1234, papa Grigore al IX-lea i-a cerut insistent, printr-o scrisoare, regelui Bela al Ungariei să ia măsuri împotriva episcopilor valahi „care țin ritul grecilor”, precum și supunerea/subordonarea bisericii ortodoxe. Mai vehement încă, papa Nicolae al IV-lea i-a solicitat regelui maghiar Ladislau Cumanul să-i alunge pe ortodocșii din Ungaria și țările supuse ei. Regele s-a conformat înaltelor porunci venite de la Roma, a pus de a fost convocat în 1279 sinodul de la Buda prin care preoților și episcopilor ortodocși „Să nu li se dea voie a ține cultul dumnezeiesc, a zidi capele sau alte case sfinte și credincioșilor să participe la astfel de cult divin sau de a intra în astfel de capele”. Sic! Văzând însă că românii nici gând n-au să renunțe la credința strămoșească, mai târziu ocupanții au limitat interdicția doar la împrejmuirea de cetăți și biserici de zid, îngăduind doar construcții de lemn. Diabolică gândire, dar fără prea mare efect din moment ce românii au făcut o adevărată artă din arhitectura în lemn. Iar de cumva crezuseră că odată cu năruirea bisericilor din cauza putrezirii lemnului, românii ortodocși li se va prăbuși și credința, trecând la catolicism, apoi amarnic s-au înșelat. Pitite în locuri ferite de ochii vigilenți ai oficialilor unguri și austrieci, până și bisericuțele de lemn au înfruntat vremurile și vremeliile, unele din ele rămânând în picioare până în ziua de azi. Este cazul bisericii de lemn a mănăstirii din Lupșa. Construită în 1421 și refăcută în 1429 de Vladislav Căndea - familia Căndeștilor și-a maghiarizat mai târziu numele în Kendofi - -, bisericuța din Apuseni a rezistat timpului până în zilele noastre. Adevăratul pericol o pândește abia acum. Înconjurată nepermis de aproape - o desparte doar un zid împrejmuitor de mică înălțime de exploatarea de bauxită -, bătrâna biserică este în pericol să ia oricând foc de la vreo țigară sau un chibrit aprins aruncat neglijent. Ca una legată de Apuseni prin strămoși, naștere și educație, m-am adresat lui Horia Bernea, pe atunci directorul Muzeului Țăranului Român să întreprindă ceva pentru salvarea bisericii de la Lupșa și a unei case țărănești din Bucium, veche de vreme - să tot fi avut trei secole sau chiar mai mult în cărcă - cu o arhitectură specifică zonei. Ce s-a întâmplat, de va fi făcut diligențele necesare, a uitat sau nefiind de competența lui directă n-a făcut nimic, cert e că murind Horia Bernea, n-am mai avut cui mă adresa. Cui? Acelui director al Muzeului Satului care din răzbunare că fusese schimbat a dat el însuși foc unor case? Ministerului Culturii la care miniștrii se tot schimbau și unde cu alte ocazii intervenisem fără alt rezultat exceptând o singură scrisoare de răspuns semnată de Mona Muscă? Zbateri vane, banii erau cheluiți pe fel de fel de expoziții inepte în străinătate la New York, în Germania și Austria sau aiurea. Că așa-i în cultura noastră post-decembristă...

Soarta vitregă a bisericilor românești ortodoxe a fost decisă de cele petrecute în 1054, evenimente care au dus la Marea Schismă dintre biserica de apus și biserica răsăriteană. Protagonistii nefericitei rupturi au fost papa Leon al IX-lea (1040-1054) și patriarhul bisericii de la Constantinopol, Mihail Kerularios (1000-1059). Cauza n-a fost de natură dogmatică, deși și acest lucru a fost invocat de patriarh, ci una mult mai pământească și concretă. Râca dintre cele două capete bisericești a avut ca pretext chestiuni de ordin ritualic religios, pe care patriarhul, prin interpuși le reproșa bisericii latine. Într-o scrisoare adresată de arhiepiscopul „grec” de Ochrida, episcopului latin de Trani - inspirată pare-se chiar de Mihail Kerularios -, acela făcea trei reproșuri: că se folosește azimă

în eucharistie și că ține sabatul, două lucruri preluate din ritualul ebraic, precum și celibatul impus preoților de biserica de la Roma. Tradusă în limba latină, scrisoarea acuzatoare a arhiepiscopului de Ochrida a ajuns în mâinile papei... Aceasta n-a fost decât scânteia care a aprins uriașul scandal ce a urmat și care a avut consecințe atât de nefaste pentru lumea creștină. Adevăratele cauze erau însă altele. În primul rând amestecul papei în posesiunile bizantine din sudul Italiei și alianța militară și politică, încheiată cu concursul Argiros, duce de Italia, dintre papa Leon al IX-lea cu împăratul Constantin Monomahul, peste capul patriarhului Kerularios, prin care papa urmărea infiltrarea latinilor în Bizanț, mai cu seamă în porturi, importante centre nodale comerciale. Or, ins ambițios și temperamental, Kerularios tindea să domine ambele lumi, pe cea religioasă, dar și pe cea politică bizantină. Deși plătit cu exilul amestecul în politică (participase la conspirația contra împăratului Mihail al IV-lea, cu care s-a împăcat mai târziu), ambiția îl mâna să controleze și conducerea prealumească a imperiului. Interesat doar să păstreze tronul, Monomahul (1042-1055) era dispus să încheie alianțe care erau favorabile sieși, dar păguboase pentru interesele imperiului. Așa cum a fost cea cu papa, neținând cont de patriarh. Pe de altă parte, poziția lui Mihail Kerularios în scaunul patriarhal era vulnerabilă. Succedase patriarhului Alexis fără să fi primit însă însemnele ecleziastice obișnuite, ceea ce îl lăsa descoperit atacurilor papei Leon al IX-lea, care îl trata de sus, ca pe un „neofit” (apud L. Bréhier). Între papă, patriarh și împărat a urmat un schimb încrucișat de scrisori otrăvite. În cele din urmă Kerularios i-a spus răspicat papei ce se voiește: autocefalia Bisericii de Constantinopol și egalitatea între papă și patriarh. La escaladarea conflictului dintre cei doi trebuie adăugate și diferențele temperamentale și de caracter ale protagoniștilor scandalului, cel perfid-pragmatic al papei, și cel vulcanic-nestăpănit al patriarhului. Dacă urăta cu coasa s-ar fi grăbit puțin, ruptura dintre biserici n-ar mai fi avut loc, papa murind chiar în 1054, împăratul în 1055, iar patriarhul a fost ucis în 1059... Poate. Sau nu?

În volumul „Vie et mort de Byzance”, istoricul francez Louis Bréhier dă amănunte despre cum s-au petrecut lucrurile. Înfuriat de aroganța papei, patriarhul a adus la cunoștința populației tratatul călugărului Nicetas Steathos în care erau înșirate erorile ritualului romano-latin, apoi a închis toate bisericile latine din Constantinopol, i-a incriminat pe rând pe papă și împărat. Papa a reacționat prompt, și, culme a tupeului și aroganței, a trimis la Constantinopol trei dintre oamenii săi, pe cardinalii Humbert, pe Frederic de Lorena și pe episcopul de Amalfi. Dacă împăratul i-a primit pe trimișii papei, Kerularios a refuzat să stea de vorbă cu ei, acuzând că nu sunt reprezentanții papei, ci ai lui Argiros, pe care patriarhul îl ura pentru imixtiunile în politica bizantină. La 15 iulie 1054, cei trei trimiși ai papei s-au dus la catedrala Sfânta Sophia și, în fața mulțimii, chiar în mijlocul slujbei, au depus pe altar bula de excomunicare a patriarhului, după care și-au luat tâlpășița. De unde se vede că actul de excomunicare fusese oricum ticluit dinainte, la Roma și că indiferent de situație, papa era decis să-l excomunicare pe patriarh. Cinci zile mai târziu, patriarhul a convocat la rândul său sinodul „care a redactat parțial enciclica lui Photius către episcopii din Orient în care erau înșirate toate atacurile patriarhului împotriva bisericii romane și toate greșelile reproșabile ei” (L. Bréhier) în urma căreia, la 20 iulie, papa a fost la rândul lui excomunicat. După alte cinci zile, la 25 iulie, Kerularios a dat dispoziție să fie arse toate copiile bulei papale traduse în limba greacă, l-a afurisit pe Leon al IX-lea și pe cei care traduseseră textul latin. În numai zece zile, din cauza urii neîmpăcate dintre cele două capete bisericești, de unitatea bisericii creștine se alesese praful. Dacă nefastului eveniment i se adaugă comportamentul bestial al cruciaților din 1204, când în loc să se ducă să lupte pentru Sfântul Mormânt, s-au năpustit asupra

Constantinopolului, masacrând populația și jefuind toate bunurile care i-au ieșit în cale - printre altele au luat celebra cvadrigă cu caii de bronz auriți aflată acum la basilica San Marco, de la Veneția! -, e de înțeles alerga vehementă a grecilor la catolicism; doar la auzul vestii că actualul papă intenționează să viziteze Grecia, grecii au reacționat printr-un vehement NU. Nici tentativa papei Ioan Paul al II-lea și a patriarhului Bisericii Române, Teoctist de a întinde un pod al împăcării între cele două biserici nu s-a soldat cu vreun rezultat concret. Ura viscerală stârnită de cele ptrecute în 1054 și 1204 nu s-a stins nici după aproape o mie de ani.

Prigoana împotriva bisericii ortodoxe din Transilvania, Banat și Crișana a îndârjit preoții și populația românească. Pentru aceștia, dar și pentru locuitorii Țărilor Române, ortodoxia a însemnat mai mult decât un ritual religios, a însemnat apărarea ființei naționale. Prin Ortodoxie ne-am păstrat limba și ideea de unitate teritorială. A fost cea mai fermă reacție la intenția străinilor de a ne înghiți teritorial și la intenția de catolicizare sau calvinizare. Cu ocazia sărbătoririi a o mie de ani de când ungurii ocupaseră pământul transilvan, un grof l-a întrebat pe un țăran român invitat să asiste la festivități: „Nu te bucuri că ai venit la sărbătoarea Mileniului, o mie de ani de când am venit noi aici?” La care, țăranul i-a replicat: „Îți fi venit 'mneavoastră. Că noi am fost aici dintotdeauna”. Când despre credință, atunci când în vremea Mariei Tereza s-a încercat calvinizarea românilor, răspunsul unui țăran român a fost categoric: „Am două mâini. De vrea împărăteasa lucrul mâinilor mele i-l dau. Am un cojoc și de-l vrea împărăteasa i-l dau. Dar n-am decât un suflet, iar acela e al lui Dumnezeu, și pe acela nu-l dau”. Mai mult decât orice teorii și demonstrații istorice, răspunsurile ferme și pline de bun-simț ale celor doi țărani demonstrează forța credinței și atașamentul de glia strămoșească.

Biserica mănăstirii Rîmeți a trecut prin toate relele și stricăciunile aduse de timp - mai puțin, și de evenimentele istorice - cel mai mult. Numele i se trage de la ermiții/eremiții care s-au retras din calea lumii la poalele Trascăului, lângă apa Geoagiului. Asupra datării bisericii celei vechi - la Rîmeți există și o altă biserică, zisă cea nouă - există opinii diferite, unii istorici afirmă că ar fi fost construită în secolele XII și XIII, alții atribuindu-o chiar veacului XIV. Legenda care circulă încă, cum că pictarea bisericii s-ar fi făcut în vremea lui Matei Corvin, n-are niciun suport, din cercetări rezultând limpede că a fost pictată la 1377, anterior cu aproape un secol domniei Corvinului. Și pentru că tot am pomenit de zugrăvirea bisericii celei vechi, există mai multe straturi de pictură, opt parcă, ceea ce demonstrează de câte ori s-a reparat biserică. Într-un rest de zugrăveală datând din 1377, destul de deteriorat, este menționat numele pictorului Mihul de la Crișul Alb. Datarea frescei arată că bisericile ortodoxe păstrau legătura între ele, dar demonstrează și altceva, că pictarea s-a făcut pe vremea regelului Ungariei, ulterior și al Poloniei, Ludovic d'Anjou (1343-1382), iar nu în timpul domniei lui Matei Corvin (1458-1490), cum susține legenda și cum eronat a fost preluată de unii istorici. De fapt, cu toate cercetările făcute până în prezent, informațiile sunt incomplete. Prezența miraculosului izvor subteran a împiedicat săpăturile arheologice ce ar fi putut furniza noi date și probe concrete privind istoria bisericii de la Rîmeți.

Asemeni altor așezăminte religioase și monahicești ortodoxe din Transilvania, biserică de la Rîmeți a figurat pe lista de conscripție a generalului austriac Bucow care a pus în 1762 tunul pe modesta construcție de la poalele Trascăului. Pentru bisericile din Transilvania, Crișana și Banat, sinistrul general a fost biciul, nu al lui Dumnezeu, ci al ungușorilor și austriecilor, catolici sau calviniști, care la incitarea Romei doreau nimicirea cu orice preț a bisericii ortodoxe ce menținea prin credință rezistența românească. Între 1761 și 1763, generalul Bucow a făcut ravagii, incendiind biserici de lemn și dărâmandu-le pe cele de piatră. Ce a omis „tunarul”, a fost că dacă în zid poți face gaură iar lemnul poate fi prefăcut în cenușă, de suflet n-ai cum să te atingi. Biserica din Rîmeți a fost reconstruită într-un moment de aproximativă toleranță, pe vremea Mariei Tereza, însă a fost dărâmată din nou în 1785, de astă dată din ordinul împăratului Iosif al II-lea.

Motivul noii condamnări a bisericii din Rîmeți a fost faptul că localnicii participaseră la răscoala lui Horea, Cloșca și Crișan. Executarea prin tragere pe roată a lui Horea și Cloșca, în 1785 nu a însemnat însă încetarea tensiunilor în Transilvania, drept care împăratul Iosif al II-lea s-a văzut nevoit să facă unele concesii și românilor. În 1792, localnicii din Valea Mănăstării Rîmeți au putut să-și refacă biserica, cu apostila că ea nu mai putea fi folosită decât ca biserică de mir, revenind la destinația inițială de loc de închinăciune abia în 1827. Dar cu asta calvarul românilor tot nu se încheiase. Crearea monarhiei austro-ungare, la 1867, sub dubla calitate de împărat al Austriei și rege al Ungariei a lui Franz Iosif nu l-e adus nicio ușurare românilor, ba, din contră. Abia instalat pe tronul de la Budapesta ca rege al Ungariei împăratul a și dat întâile legi antiromânești, abrogându-le pe cele votate în dieta de la Sibiu privind „egala îndreptățire a națiunii române și a limbii române” cu alte naționalități care compuneau imperiul austro-ungar. Abia după încheierea Primului Război Mondial, când prin tratatul de la Trianon din 1920, s-a recunoscut unirea Transilvaniei, Banatului, Crișanei și Maramureșului cu România, a încetat prigoana împotriva credincioșilor ortodocși români din această parte a țării și, implicit, contra bisericii ortodoxe. După 1918, biserica, reparată și reorganizată de călugărul Evloghi Ota, venit taman de la Muntele Athos, a devenit mănăstire de călugări, iar în 1955 a fost transformată în mănăstire de maici (în 1992 având 70 de călugărițe). În luna iunie a lui 1992, biserica de la Rîmeți a fost sfințită de însuși Preafericitul patriarh al Bisericii Ortodoxe Române, Teoctist.

Cu toate că biserica-monument de la Rîmeți are dimensiuni modeste, i s-a spus la un moment dat „catedrală” a Apusenilor. Înălțarea la rang a bisericii de la Rîmeți nu ține nici de grandiozitatea construcției și nici de calități arhitecturale deosebite, faima ei decurge din vechimea și rezistența în timp, dar mai cu seamă de capacitatea sa de a uni prin credință românii din Transilvania, de a se opune înghițirii religioase, etnice și lingvistice a acestora de cei care cotropiseră Țara de dincolo de păduri, o prăduiseră și o ținuseră sub călcăi timp de o mie de ani.

După lunga, dar incompleta lecție de istorie dată muștele de biserică de la Rîmeți am simțit nevoia să mă destind cumva. Trecând prin curtea mănăstirii, am dat peste cimitirul de lângă ea. Minune de flori smălțate în toate culorile, departe de a-mi da fiori, cimitirul are mai degrabă un aer vesel. E marea calitate a cimitirului de țară românești de a incita gândul mai degrabă la viață decât la moarte și asta datorită pomilor și florilor, a ierburilor ce crește în voie printre morminte. În „Hronicul vârstelor”, Lucian Blaga povestește cum, împreună cu alți copii de-o seamă cu el, se cățarau în prunii din cimitir fiecare apreciind gustul fructului de deasupra mormântului. „Mortul ăsta e foarte bun”, zicea vreunul, mușcând din poamă. Nici teamă, nici oroare, moartea la țară intră în firescul vieții. Am vizitat, totdeauna când a fost posibil, cimitirele din orașele mari occidentale, pentru că așa cum zicea fostul rector al Institutului de Arte din Cluj, Daniel Popescu, civilizația unui popor se vede după WC-uri, tonele de săpun consumate și cimitire, prin ultimele înțelegând cultul morților. De fiecare dată am simțit însă o oarecare stânjenală în fața alinierii militărești a cavourilor și mormintelor în piatră sau beton, cu sculpturi în marmură, dar fără niciun fir de verdeață între ele. Singurele morminte acoperite de o pătură de iederă pe care le-am văzut sunt cele fraților Theo și Vincent van Gogh de la Auvers-sur-Oise. În rest, pustie de piatră împodobită ici și colo de mici coroane de trandafiri din porțelan. Asemeni călugărului Naum Râmnicianu, mi-am zis și eu că de e să mori, apoi mai dulce e să fi îngropat în pământul patriei.

În cimitirul mănăstirii Rîmeți este îngropat istoricul Vasile Drăguț. Biblioteca asiduului cercetător al monumentelor din Transilvania a revenit și ea mănăstirii. Vasile Drăguț a fost ceea ce se numește un istoric harnic, poate prea harnic pentru a nu și greși din când în când. S-a ocupat de teme din cele mai diverse, de la „Monumentele din Mitropolia Moldovei și Sucevei” la „Frescele din Tassili”, de la „Pictura medievală din Transilvania”, la „Arhitectura gotică din România” sau de „Dicționarul

Enciclopedic de Artă Medievală Românească” și încă multe altele. Cantitatea, se știe, înseamnă riscul de a greși. Pripeala i-a provocat lui Vasile Drăguț unele mici renghiuri care n-au trecut neobservate de ochiul vigilent și limbii ascuțite a bunei mele prietene, arhitecta Eugenia Greceanu, interesată și ea de monumentele de arhitectură transilvane. Antipatia ei față de istoric ținea însă mai mult de modul diferențiat de tratament al oficialităților: răsfățat și oricând publicabil, V. Drăguț, pe când ea, nefiind în grațiile oficiale, nu și-a putut susține, cu toată calitatea studiului arhitectonic, decât cu mare



dificultate doctoratul. Nu era membră de partid, nu-și putea susține doctoratul... Cel care i-a venit în ajutor, în mod paradoxal, a fost mult hutilul general Ion Dincă, zis Teleagă, ins abrupt în comportament, dar care, dacă recunoștea cuiva calitatea, îl susținea până în pânzele albe. Dincolo de ranchiunile dintre celebra arhitectă și istoric, păstrez în bibliotecă scrierile ambilor. În aprecierea lor, îmi asum dreptul la opinia personală. Între timp, zgomul disputelor de odinioară s-a stins și peste tot s-a așternut liniștea. Veșnicia, se știe, e mută...

În mănăstirea de maici s-a înființat un atelier de țesut covoare. Nostalgică după vechea mea meserie, tapiseriea, am dat o scurtă raită să văd ce țes maicile. Măinile lor pricepute alergau șerpește printre firele de urzeală trăgând după ele firele de lângă colorată. Un sunet scurt, o bătaie exactă repetată de trei ori, și degetele își reluau cursa. Harnice, apucau alt fir de lână, de altă culoare. Și așa, fir cu fir, erau create imagini florale, geometrice sau animale. Tândălind prin curtea mănăstirii, am ajuns la capătul ei, unde fusese creat un mic heleșteu plin cu pește. Spinările lor întunecate năluceau niște umbre mișcătoare în unda apei limpeze de munte.

În ultima zi ne-a venit ideea să traversăm muntele, de la Rîmeți la Huda lui Păpară, una din peșterile de care sunt ciuruiți Munții Apuseni. Cei 12 kilometri de parcurs la dus și alți 12 la întors, umblărețe cum ne e firea nu erau o problemă. Necazul era altul, trebuie să parcurgem o porțiune de drum chiar prin vadul Geoagiului, plin de bolovani lustruiți și alunecoși. Când am văzut ce ne așteaptă, iar ne-am uitat una la alta. Perspectiva nu era deloc roz, mai ales că eram încălțate doar cu sandale. Am pus piciorul pe o piatră, două, trei... Alunecam ca niște păpuși dezarticulate, așa că, pentru a doua oară de când eram la Rîmeți a trebuit să renunțăm să ne vitejim. Ne-am găsit o scuză în lipsa unui echipament adecvat. Și, la urma-urmei, nu eram geologi, ci doar două zănatice îndrăgostite de natură.

Pe seară, ne-am adunat puținele lucruri aduse cu noi, am mâncat ceva și, obosite, ne-am culcat. În întunericul catifelat al nopții de la munte am început să visăm la apropiata călătorie. Măine plecăm la Câmpeni. Măine mă duc acasă.

**Cu toate că  
biserica-  
monument de  
la Rîmeți are  
dimensiuni  
modeste, i s-a  
spus la un  
moment dat  
„catedrală” a  
Apusenilor.**

## Știri de la Centrul Cultural Pitești

### Multiculturalism: întâlnire cu pictorița Hoda Radsha



■ Centrul Cultural Pitești, prin Clubul de istorie „Armand Călinescu” a organizat simpozionul cu tema „Istorie medievală despre confort”, în cadrul proiectului cultural-educativ, sub genericul „Istorie și istorii cu Marin Toma”. Evenimentul, susținut de istoricul Marin Toma, secretar de redacție al revistei-document Restituiri – Pitești a adus informații interesante și exemple inedite despre conceptul de confort, în diverse perioade de timp și spații geografice. „Confortul este în sfera civilizației și nu a culturii; când vorbim de confort pornim de la nevoie, care poate ajunge la plăcere și lux. Când analizăm aceste elemente trebuie să ne raportăm la epoca istorică, pentru că în timp, nevoile s-au schimbat, la fel și conceptul de lux. Ideea de confort poate fi extinsă către numeroase sfere: alimentație, vestimentație, sănătate, religie și chiar relațiile interumane”, a precizat Marin Toma.

istorie medievală, predă istorie la Liceul Tehnologic „Petre Ionescu – Muscel” din Domnești, este redactorul-șef al revistei de cultură „Pietrele Doamnei”, membru al Uniunii Ziariștilor Profesioniști din România și al Ligii Scriitorilor Români. A fost premiat în anul 2010 de Liga Scriitorilor Români – Filiala București cu „Premiul Tudor Arghezi pentru întreaga activitate culturală”. Despre creația literară a distinsului invitat, precum și despre noul său volum de versuri cu titlul „Cu mine la o vorbă” au luat cuvântul amfitrioana manifestării, poeta Denisa Popescu, profesorii de limba și literatura română Constantin Voiculescu și Vasile Ghițescu, publicistul Constantin Băjenaru, scriitorul Mihail Ghițescu și alți admiratori.

pictorița Hoda Radsha, originară din Iran, dar stabilită de 10 ani în Olanda. Distinsa invitată a cucerit auditoriul cu modul în care și-a prezentat câteva dintre zecile de lucrări realizate de-a lungul timpului, lucrări în care și-a zugrăvit trăirile, percepțiile și sentimentele, față de oamenii din jur, situații și fapte de viață. Hoda Radsha a fost acompaniată cultural de poetele Denisa Popescu și Allora Albulescu, iar traducerea a fost asigurată de profesorul de limba persană, Mihai Cernătescu. Evenimentul a continuat cu o fascinantă prelegere, cu tema „Istoria Minciunilor”, susținută de redactorul-șef al Revistei-document Restituiri Pitești, istoricul Marin Toma, în cadrul proiectului cultural-educativ, sub genericul „Istorie și istorii cu Marin Toma”.



■ Centrul Cultural Pitești și Fundația Literară „Liviu Rebreanu” au organizat în Sala Ars Nova, lansarea cărții de poezie cu titlul „Pe lira timpului” și a volumului de proză de călătorie „Țări și impresii”, semnate de Maria Chirtoacă. Născută în Câmpulung Muscel, autoarea a fost profesoară de limba și literatura română la o unitate de învățământ din localitate, este membră a Uniunii Scriitorilor din România, a Uniunii Epigramiștilor din România, redactor-șef al unor reviste literare și a publicat peste 20 de volume de poezie și de literatură pentru copii. Despre activitatea culturală și noile apariții editoriale ale Mariei Chirtoacă au vorbit poetele Allora Albulescu, Denisa Popescu, Anca Lovin, scriitorul Mihail Ghițescu, profesorul de limba și literatura română Vasile Ghițescu, publicistul Constantin Băjenaru, epigramistul Constantin Mândruță. Atmosfera a fost animată de un recital muzical, oferit de maestrul Moise Mătușescu la pian și de interpreta de române Mariana Filipescu.

■ Primăria Municipiului Pitești, prin Centrul Cultural Pitești a organizat în perioada 16 - 22 august, cea de-a treia ediție a Taberei Naționale de Creație Plastică, Pictură, Grafică „Ion Gheorghe Vrăneanțu”. La evenimentul coordonat de artistul plastic Daniel Preduț, președintele Uniunii Artiștilor Plastici din România Filiala Argeș au participat 7 artiști plastici de notorietate națională: Aurel Bulacu din București, Anca Ciofârlă din București, Dan Dimulescu din Caracal, Bogdan Hojbotă din București, Horia Cristina din București, Ion Pantilie din Pitești și Daniel Preduț din Pitești. Lucrările realizate în timpul taberei s-au constituit într-o expoziție, al cărei vernisaj a avut loc la Galeria de Artă „Metopa”. La manifestare au luat cuvântul curatorul taberei, Daniel Preduț, viceprimarul Municipiului Pitești Sorin Apostoliceanu, vicepreședintele Uniunii Artiștilor Plastici din România Gheorghe Dican și criticul de artă Luiza Barcan.

### Tabăra Națională de Creație Plastică, Pictură, Grafică „Ion Gheorghe Vrăneanțu”

■ Centrul Cultural Pitești a organizat în Sala Ars Nova, o nouă ediție a proiectului cultural-educativ, sub genericul „Povești de viață-povești de suflet cu Denisa Popescu”, avându-l invitat pe poetul și prozatorul George Baciu. Originar din comuna Stănești, județul Argeș, George Baciu este doctor în

■ Centrul Cultural Pitești a organizat în Sala Ars Nova, un eveniment inedit, care a stat sub semnul multiculturalismului. Manifestarea a debutat cu o întâlnire cu

■ Centrul Cultural Pitești a organizat în Complexul Expozițional „Casa Cărții”, Expoziția Personală de Arte Decorative, sub genericul „Timp în Spațiu Mioritic”, realizată de artistul plastic Mariana Frățița. Originară din județul Neamț, stabilită în



Municipiul Târgu Jiu, autoarea a absolvit Institutul Politehnic „Gheorghe Asachi” din Iași, Școala Populară de Artă, Secția Pictură din Târgu Jiu și Facultatea de Pedagogia Artelor Decorative a Universității „Constantin Brâncuși” din Târgu Jiu. Este membră a Uniunii Artiștilor Plastici din România, Filiala Gorj și s-a remarcat printr-o serie de expoziții personale și de grup în mai multe orașe din țară. La vernisajul

expoziției de la Centrul Cultural Pitești, Mariana Frățița s-a bucurat de o primire călduroasă din partea creatorilor și consumatorilor de cultură, printre care s-au numărat elevi și cadre didactice de la Colegiul Național „Ion C. Brătianu” și de la Școala Gimnazială „Nicolae Simonide”. Despre lucrările sale au vorbit președintele Uniunii Artiștilor Plastici din România, Filiala Argeș, Daniel Preduț, artistul plastic

Ion Pantilie, poetele Denisa Popescu, Allora Albulescu, traducătoarea și publicistul cultural Dorina Mihai Moise, redactorul-șef al revistei Carpaticea, scriitorul Nicolae Cosmescu, consilierul local Tatiana Preduț, arhitectul-șef al Primăriei Municipiului Pitești, Cătălin Victor Ghiță, promotorul cultural Adina Perianu și autoarea.

**CARMEN ELENA SALUB**



„Timp în Spațiu Mioritic”



## Stric, oare, faimei tale?...

(urmare din p. 32)

Grigore. Casa Vasile Voiculescu”, „Vasile Voiculescu/ Caricatură”, „Imagine din pridvor”, „Un portret în ulei al poetului”. Asta-i tot./ That's all. Am întrebat-o pe d-na muzeograf Fănuța Gorgan dacă aş putea face câteva poze în interiorul Casei. „Da”, mi-a confirmat domnia sa, „dacă achitați taxa de 20 de lei”. M-am lăsat păgubaș. Cu banii ăștia puteam face cinstre pârsconvenilor cu 20 de cafele, luând la rând toate magazinele din sat. Afară am pozat, gratis, bustul poetului și o seamă de cruci de piatră depozitate (culcat) în curtea casei. Dela d-na Gorgan am aflat că în spatele Casei memoriale se află clădirea dezafectată a fostei fabrici de conserve din localitate. Acolo lucra tot satul iar fructele de pădure, legumele cultivate și conservate la Pîrscov erau căutate și exportate în 13 țări ale lumii. După revoluție, fabrica a fost falimentată și s-a ales praful de tot exportul pîrscovian. În acea vreme, în satul poetului erau un spital și o maternitate. Tot de la d-na Fănuța Gorgan am aflat că impozanta hardughie de peste drum (care adapostește „Faryna Land”-ul) a fost ridicată de un investitor local care a crezut că faima poetului va atrage turiștii ca un magnet. Că Poetul și Pîrscovul vor fi mereu împreună precum sunt emisferile de Magdeburg. S-a înșelat amarnic. Auzind o astfel de grozăvie am uitat, brusc, de anunțul văzut, anterior, pe un stâlp de telegraf: „Vând urgent casă Pîrscov, gaze, apă, baie, centrală, beci, 2 camere, hol, verandă. Teren 1000 mp. Preț f. negociabil”. Mai fac o ultimă încercare ca să nu plec cu mâna goală din Casa memorială. Sunt, într-o casetă de sticlă, câteva cărți fără nici o legătură cu poetul. Am ales, totuși, o carte ieftină și groasă. E vorba de „Buzău. Mică enciclopedie istorică” editată, în anul 2000, de Muzeul Județean Buzău. Are 358 de pagini, format A5, și costă 6 (șase) lei. („E prețul de-acum 17 ani!”) Am crezut că acolo, în acel voluminos op, voi găsi ceva despre Poet. L-am căutat în paginile capitolului „Personalități buzoiene” și nu l-am aflat. Așa cum nu l-am prea întâlnit nici acasă, nici în sat la el... Ajuns în Valea Jiului am consultat o carte intitulată „Muzeu și colecții din România”, un volum coordonat de doamnele Irina Oberlander-Târnoveanu și Aurelia Duțu, editată, în 2009, de Institutul de Memorie Culturală. La pagina 285 am găsit ceea ce am căutat: o poză, un orar, o adresă și câteva rânduri despre Casa Poetului. „Documente, facsimile de scrisori, fotografiile, cărțile, icoanele de lemn și pe sticlă, mobilierul reconstituie atmosfera și etape ale vieții și creației scriitorului Vasile Voiculescu (1884- 1963)”. Am comparat cele două poze ale casei și am descoperit detalii esențiale care fac diferența dintre o carte și un pliant. Acea plantă agățătoare care ajungea, în carte, doar la înălțimea pridvorului, în pliant a ajuns până la acoperiș. Iată un motiv serios ca să apară în țara noastră, periodic, cărți & pliante pentru ca omul să poată să-și facă o idee despre cum trece timpul și în ograda Poetilor.

### Epilog. Mă uit cum cade noaptea, aluzie la moarte...

Mi-ar fi plăcut să pot vedea, în casa natală a scriitorului, măcar o copie după „Caietul negru”, păstrat de scriitor până în momentul arestării sale. A fost confiscat de Securitate și înapoiat familiei zece ani mai târziu. A dispărut din casa lui Ion Voiculescu, fiul Poetului, a doua zi după moartea acestuia, survenită în anul 1973. „Caietul negru” nu a putut fi valorificat, atunci, într-o carte. O fotocopy a lui a fost recuperată de la Consiliul Național pentru Studiul Arhivelor Securității de către Andrei Voiculescu, nepotul scriitorului. „Ultimele sonete ale lui Shakespeare. Traducere imaginată” au apărut pentru prima oară în volumul „V. Voiculescu. Opera literară. Poezia”, o ediție îngrijită de Roxana Sorescu pentru Editura Cartex 2000 din București, în anul 2004. De când am văzut, fotocopyate, paginile *Caietului negru*, am fost fascinat de faptul că sonetele lui Vasile Voiculescu parcă au fost scrise dintr-o singură suflare. Ziua și sonetul. Fără ștersături, fără adausuri, fără cuvinte suprimate. Sunt convins, pe zi ce trece, că e vorba de o creație divină. Altfel nu cred că era cu puțință să poți scrie o capodoperă, zi de zi, noapte de noapte, fără ezitări și fără repaus. Când am văzut, în Muntele Athos, urechea neputrezită a lui Ioan Gură de Aur am făcut, inevitabil, legătura cu „Caietul negru” voiculescian. *Iubirea este geniu: cum poți s-o pui în frâu?* Răspunsul vine la finalul sonetului CCXVII: *Noi doi lăsa-vom lumii un duh ce nu se schimbă,/ Căci noi și veșnicia vorbim aceeași limbă.* Mi-ar fi plăcut să fi putut asculta, la Pîrscov, vocea Poetului, mai cu seamă că a colaborat frecvent cu postul național de radio. D-na Gorgan ne-a spus că benzile au fost șterse și că pe una singură, unde ar fi fost și vocea lui Vasile Voiculescu, erau înregistrate trei voci. Una feminină și două bărbătești. Dar specialiștii noștri nu au putut stabili, cu precizie, care din cele două voci masculine ar fi cea a Poetului. Am vrut să cumpăr o carte de-a scriitorului chiar din Casa în care s-a născut. „Le găsiți pe net!” „Aveți dreptate, doamnă, mă mir că nu mi-a trecut prin cap...”

### Final deschis

S-a făcut târziu. (*Se vestește Timpul în noi ca floarea-n glastră...*) E timpul să părăsim Pîrscov-ul. Până acasă mai avem de străbătut încă 500 de kilometri. Mai întorcem, odată, capul după umbra Poetului la Pîrscov și aruncăm, prin oglinda retrovizoare, o ultimă privire. Pe peretele ultimului bloc de pe strada Principală stă scris, negru pe alb, cu o mână tremurândă, câteva propoziții englezești: „I loved you! I trusted you! You left me!” („Te-am iubit! Am avut încredere în tine! M-ai părăsit!”) și „Friends can break your heart too!”/ „Și prietenii îți pot zdrobi inima, nu-i așa?”

**Nota redacției:**  
O revistă are, în mod logic, un program estetic propriu. În schimb tendința scriitorilor actuali – incitați de tehnica ultramodernă – este să trimită același text la cât mai multe publicații. Ceea ce nivelează peisajul revuistic până la omogenizarea totală. De aceea, îi anunțăm pe colaboratorii noștri că **Argeș nu publică decât texte originale, care nu au apărut inițial în volume, reviste etc., iar textele nu le primește decât în format electronic, cu diacritice.**

**Număr ilustrat cu xilografuri populare din Transilvania.**

actualitate

Revista **ARGES** poate fi procurată și prin comandă directă la sediul, cu plata ramburs, cheltuielile de expediție fiind suportate de către expeditor.

**IMPORTANT!** Vă puteți abona pentru anul 2017, costul abonamentului fiind de 42 lei/an.

Plata se face prin mandat postal pe numele **CRISTINA LINTESCU**, Centrul Cultural Pitești, Casa Cărții, Pitești, O.P. 1, cod 110013. Tel./fax: 0248/219976.

**ARGES**

- Revistă lunară de cultură
- Apare sub egida Consiliului Local, a Primăriei Pitești și a Uniunii Scriitorilor din România
- Editată de Centrul Cultural Pitești
- Membră ARIEL

Senior editor:  
**CALINIC,**  
**Arhiepiscop al Argeșului și Muscelului**  
Redactor-șef: **DUMITRU AUGUSTIN DOMAN**  
(augustindoman@yahoo.com,  
<http://www.blogdoman.blogspot.com>)  
Consilieri editoriali:  
**NICOLAE OPREA, MARIN IONIȚĂ**  
Redactori: **MARIANA ȘENILĂ-VASILIU,**  
**MIRCEA BÂRSILĂ, AUREL SIBICEANU**  
Tehnoredactor: **SIMONA FUSARU**

**Redacția:**  
Pitești,  
Casa Cărții,  
Centrul Cultural Pitești;  
**http:**  
[www.centrul-cultural-pitesti.ro](http://www.centrul-cultural-pitesti.ro);  
**tel./fax:** 0248/219976  
**ISSN:** 1221-2350  
Tiparul executat la SC Argeșul liber SA

**ARG PRESS**

Fiecare autor care semnează în revista **ARGES** răspunde moral și juridic de conținutul afirmațiilor sale. Textele și fotografiile aduse în redacție nu se înapoiază.